

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTICE**

CONSORTIU: Universitatea de Stat din Moldova (USM), Institutul de Istorie (II), Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” (IFR), Biblioteca Științifică „Andrei Lupan” (Institut) (BȘ), Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți (USARB), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul (USC).

Cu titlu de manuscris:

C.Z.U.: 811.135.1`367.622`276.6:27(043)

BRĂGUȚĂ ECATERINA

**SUBSTANTIVE DEVERBALE ÎN TEXTUL RELIGIOS: VALORI
DENOTATIVE ȘI CONOTATIVE**

621.02 – Gramatică

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

Conducător științific:

Gherasim Alexandra, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Componența Comisiei de doctorat:

Președinte: Condrea Iraida, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

Conducător științific: Gherasim Alexandra, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

Referent: Molea Viorica, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

Referent: Zgardan-Crudu Aliona, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”;

Referent: Butuc Marin, doctor în filologie, conferențiar cercetător, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”;

Secretarul Comisiei: Dementieva Diana, doctor în filologie, Universitatea de Stat din Moldova.

Susținerea va avea loc pe **19 ianuarie 2023, ora 12:00**, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii doctorale Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, str. Alexei Mateevici 60, blocul central, sala mică a Senatului.

Teza de doctor și rezumatul tezei pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md). Rezumatul tezei a fost expediat la data de 13 decembrie 2022.

Secretar științific al Comisiei de doctorat:

Dementieva Diana,
doctor în filologie

Conducător științific:

Gherasim Alexandra,
doctor în filologie,
conferențiar universitar

Autor:

Brăguță Ecaterina

© Brăguță Ecaterina, 2022

CUPRINS:

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	22
BIBLIOGRAFIE	25
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	30
ADNOTARE	32
ANNOTATION.....	33
АННОТАЦИЯ	34

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Limba română valorifică într-un grad înalt procedeul nominalizării, în special, pentru convertirea bazelor verbale în unități nominale. Ca urmare, obținem un segment de lexic – substantivele deverbale – bine reprezentat sub aspect cantitativ, care răspunde nevoilor de comunicare ale subiecților vorbitori. Cercetarea substantivelor deverbale românești este în concordanță cu câteva orientări din lingvistica contemporană: antropocentrismul, funcționalismul și cognitivismul. În lumina acestor abordări, un loc privilegiat îi revine subiectului vorbitor care conceptualizează realitatea exterioară și își selectează mijloacele de exprimare în funcție de nevoile concrete de comunicare. Pornind de la aceste premise, este explicabilă tendința de analizare a substantivelor deverbale pe un corpus de text din diferite stiluri funcționale (științific, publicistic, administrativ-juridic) în mod preferențial față de materialul lexicografic, ceea ce determină observarea „in vivo” a unităților cercetate și stabilirea dimensiunii funcționale a acestora. Studiul curent, în acord cu antropocentrismul și funcționalismul din lingvistica actuală, valorifică un corpus textual, puțin explorat în lingvistica românească: textul religios imnografic, reprezentat de imnul-acatist.

Rezultatele cercetărilor anterioare. În lingvistica românească semnalăm absența studiilor vizând exclusiv substantivele deverbale. Acestea însă sunt abordate, ca parte a altor fenomene lingvistice, în lucrări de gramatică, precum: *Gramatica Limbii Române (GALR)* [18], *Gramatica de bază* [17], lucrări de gramatică a limbii române, semnate de I. Coteanu [12], I. Bărbuță și E. Constantinovici [2], studiul stilistic al substantivului realizat de E. Câmpeanu [6]. Aspectul formării substantivelor de la o bază verbală a fost analizat într-o serie de lucrări: [2], [9], [16], [18], [30], inclusiv prin prisma posibilităților de creativitate lexicală [11]. Tangențial, acestea au fost reflectate în monografia *Gramatica numelor de acțiune* [25], semnată de C. Stan, teza de doctor *Particularități structural-semantice ale nominis actionis în limba franceză* [22], culegerea *Sinteze de limba română* [19]. Terminologia din lingvistica românească, cu referire la unitățile lexicale create prin variate procedee de nominalizare verbală, este neunivocă, fiind utilizate mai multe sintagme, dispersate în gramatici, dicționare, monografii, studii: *substantive verbale* [6], [18]; *substantive deverbale* [13], [19]; *substantive postverbale* [13], [17], [19]; *deverbativ* [19]; *nume de acțiune* [3], [12], [22], [25] vs. *practonime* [15].

Principalele aspecte, elucidate de lingvistica universală, cu privire la substantivele deverbale sunt: **particularitățile sintactice ale substantivelor deverbale**, analizate în mai multe lucrări, din care derivă problema moștenirii structurii argumentale de la verbul-bază, a se vedea: [38], [49]; **problemele de semantică**, alături de aspectul structural și cel funcțional, fac parte din obiectul cercetării câtorva teze de doctorat din ultima perioadă: [50], [52], [55], [56], [58]. De asemenea, în

numeroase articole se ia în discuție semantica substantivelor deverbale, în particular, a numelor de acțiune [43]; a deverbalelor cu trăsătura [+uman] – [49]; a numelor de stări psihologice [37]; a deverbalelor interpretate ca „mijloc de...” [42]. La începutul sec. al XXI-lea, se insistă tot mai mult pe *raportul dintre aceste unități și textul în care nominalizările verbale funcționează*. Semnalăm apariția mai multor lucrări, unde analiza substantivelor deverbale este într-o corelație strânsă cu tipul de text în care acestea sunt observate. Au fost efectuate cercetări în baza textului publicistic [57], a textului tehnico-administrativ [46], a textelor din domeniul medical [33] etc. Totodată, o însemnătate sporită se acordă *studiilor contrastive*, care permit identificarea particularităților structurale, sintactice, semantice, similare ale substantivelor deverbale, dar și reliefaarea diferențelor privind productivitatea anumitor modele, funcționalitatea acestor unități lexicale, valorile semantice pe care le actualizează acestea. Menționăm, în acest sens, câteva lucrări, având la bază material din limbile rusă și engleză: E.I. Mamontova [57]; rusă, ucraineană și poloneză: E. A. Pchelințeva [62]; rusă și germană: N. Zolinicova [56]; franceză și spaniolă: R. Huyge et R. Marín [44].

Scopul tezei constă în abordarea sistemică a substantivelor deverbale în limba română, prin reliefaarea particularităților de ordin morfologic, semantic și funcțional ale acestora, în concordanță cu orientările antropocentriste și cognitiviste din lingvistică, având drept obiective de cercetare:

- identificarea și precizarea termenilor aplicabili fenomenului analizat;
- inventarierea procedeeleor de formare a substantivelor de la un radical verbal în limba română și a tiparelor structurale ale unităților create cu ajutorul procedeeleor respective;
- aprecierea productivității tiparelor de nominalizare în textul imnografic religios;
- determinarea statutului lexico-gramatical al substantivelor deverbale românești;
- reliefaarea trăsăturilor de natură verbală și nominală ale unităților lexicale analizate;
- prezentarea spectrului semantic al substantivelor deverbale inventariate;
- delimitarea particularităților compoziționale și stilistice ale acatistului ca text imnografic ortodox;
- elucidarea dimensiunii funcționale a substantivelor deverbale în textele acatistelor românești.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute rezidă în realizarea cercetării multiaspectuale a substantivelor deverbale (din punct de vedere structural, gramatical, semantic, funcțional) într-un cadru textual specializat, textul imnografic creștin, în speță acatistul românesc (original și tradus), demers de pionierat în studiile lingvistice actuale.

Problema științifică soluționată în această cercetare rezidă în sistematizarea procedeeleor de nominalizare a bazelor verbale în limba română, *ceea ce a contribuit ulterior la evidențierea particularităților morfologice și semantice ale substantivelor deverbale, obținute prin variate procedee de formare a cuvintelor; particularitățile respective au constituit premisele necesare, în vederea*

valorificării potențialului denotativ și conotativ al acestor formații lexicale în textul religios imnografic, reprezentat în studiul nostru de lucrările acatistografice românești.

Metodologia cercetării. Realizarea scopului și a obiectivelor propuse implică utilizarea unei metodologii corespunzătoare. În studiul respectiv am apelat la metode științifice generale: *documentarea* (constituirea bibliografiei relevante pentru tema cercetării, asociată cu formularea cadrului teoretic, cu evidențierea problemelor abordate frecvent, dar și identificarea aspectelor mai puțin elucidate); *observația* care a constat în lucrul nemijlocit cu textul religios, identificarea exemplelor ce corespund statutului de substantiv deverbale, finalizând cu *inventarierea* substantivelor deverbale caracteristice textelor imnografice. În baza exemplelor excerptate, am recurs la *analiza* nominalizărilor verbale din limba română sub aspect gramatical, semantic și funcțional. Dintre metodele lingvistice (tradiționale și moderne), am aplicat *metoda analizei comparative*, *metoda descriptivă* în demersul de prezentare a fenomenului de nominalizare verbală în limba română, *metoda statistică* (stabilirea tiparelor predominante de formare a substantivelor deverbale în limba română, determinarea frecvenței de utilizare a anumitor unități lexicale deverbale în textul religios).

Selecția textelor, inventarierea substantivelor deverbale, etape de cercetare. Studiul substantivelor deverbale în lingvistica ultimilor ani s-a realizat în baza mai multor tipuri de text (științific, publicistic, beletristic, oficial-administrativ), cu excepția textului religios, ceea ce ne-a motivat să îl selectăm drept text-suport pentru teza noastră. În calitate de texte reprezentative, am ales acatistele, fiindcă acestea oferă un teren vast și propice pentru substantivele deverbale.

Ne-am propus o abordare generalizatoare a acatistului, prin urmare, prima etapă de lucru a constat în a identifica majoritatea acatistelor existente în limba română. Așadar, am consultat atât culegeri pe suport de hârtie: [63], [64], [68], [69], cât și colecții de acatiste în format electronic: [70], [71], [72]. Am inclus câteva acatiste publicate separat, cum ar fi: *Acatistul Sf. Irh. Gavriil Bănulescu-Bodoni* [66], *Acatistul Sf. Irh. Dionisie Erhan, Episcopul Cetății Albe-Ismail* [65], *Acatistul Sfintei Agafia de la Cușelăuca (online)* [68]. Textele examinate au fost menționate în secțiunea *Resurse bibliografice* a tezei de doctorat.

1) Pentru studiul substantivelor deverbale în textul religios, am recurs la extragerea exhaustivă a acestora dintr-un șir de texte reprezentative, însumând 59 de acatiste, selectate în funcție de frecvența de utilizare în practica creștin-ortodoxă, în care se regăsesc: acatiste ale Maicii Domnului, acatiste ale Domnului Iisus Hristos, acatiste ale sfinților de mare cinstire, acatiste ale sfinților basarabeni, acatiste rânduite pentru fiecare zi a săptămânii, de unde au fost extrase toate substantivele deverbale.

2) substantivele deverbale, identificate în textele reprezentative, au fost inventariate în ordine alfabetică, cu specificarea numărului de recurențe. Lista include 872 de unități lexicale deverbale.

Ansamblul de acatiste examinat a fost analizat și din perspectiva particularităților compoziționale, fiindcă acest aspect nu a fost elucidat în studii anterioare din lingvistica românească. Așadar, am subliniat elementele compoziționale obligatorii (condace, icoase, refren, paratext) și facultative (tropar, rugăciunea), precizând tipuri de acatiste în funcție de: numărul de hairetisme, numărul de refrenuri, numărul de rugăciuni atașate la finalul textului, exemplificând cu titluri de acatiste din lista de surse.

Importanța teoretică a lucrării constă în elucidarea noțiunilor teoretice vizând fenomenul de verbalizării, analiza funcționalității substantivelor deverbale pe un suport textual specializat (imnurile ortodoxe) și clarificarea părților-constituente ale textului-acatist în tradiția imnografică românească.

Valoarea aplicativă a lucrării rezultă din caracterul transdisciplinar al cercetării noastre. Prin urmare, rezultatele obținute pot fi valorificate la elaborarea cursurilor universitare pentru specialitățile filologice (gramatică, semantică, pragmatică), și pentru specialitățile teologice (practica liturgică, introducere în arta bisericească, cântare bisericească, în vederea analizei particularităților imnografiei ortodoxe).

Implementarea rezultatelor științifice: Tezele principale și rezultatele cercetării au fost prezentate la mai multe manifestări științifice (conferințe, colocvii, simpozioane) naționale, cu participare internațională sau internaționale, însumând 12 comunicări, ale căror rezumate au fost publicate în culegerile forurilor științifice. Respectiv, rezultatele prezentului studiu și-au găsit reflectare în 5 articole din reviste științifice de specialitate naționale și internaționale.

Structura tezei: Introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 522 de titluri; tabele (14), anexe (16). Textul de bază cuprinde 144 de pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 16 lucrări științifice.

Cuvinte și expresii-cheie: nominalizare, substantive deverbale, infinitiv lung, nume de acțiune, text religios, stil religios, acatist, condac, icos, hairetisme, sensuri denotative, sensuri conotative, terminologie creștin-ortodoxă, sistem figurativ.

CONȚINUTUL TEZEI

Primul compartiment al tezei, **Introducerea**, prezintă actualitatea și importanța problemei abordate, rezultatele cercetărilor anterioare, scopul și obiectivele cercetării, noutatea științifică, problema științifică soluționată, ipoteza de cercetare, metodologia cercetării, este explicat procesul de selecție a textelor, de inventariere a substantivelor deverbale. De asemenea, în această secțiune este argumentată importanța teoretică a cercetării, valoarea aplicativă și implementarea rezultatelor științifice.

Teza este constituită din trei capitole de bază: Capitolul I. *Substantivele în limba română: concept, structură, particularități*; Capitolul II. *Textul religios românesc actual: particularități gramaticale, lexicale și compoziționale*; Capitolul III. *Denotația și conotația. Principii de semnificare a substantivelor deverbale în imnografia ortodoxă*.

În primul capitol, substantivele deverbale sunt tratate ca parte a fenomenului nominalizării, față de care limba română manifestă o sensibilitate deosebită. Nominalizarea, ca proces de formare a unui substantiv de la o bază ce aparține altei clase lexico-gramaticale (cel mai frecvent de la un verb sau adjectiv), reprezintă o resursă lingvistică inepuizabilă. Frecvența de manifestare a acestui fenomen în limbă i-a asigurat preocuparea din partea comunității lingvistice. Clasa substantivelor este una deschisă, acceptând cu flexibilitate „transfugi” din alte categorii lexico-gramaticale. M.V. Panov [60] invocă un șir de argumente relevante, prin care susține posibilitatea de a exprima sub formă nominală orice unitate lexicală aparținând diferitor categorii lexico-gramaticale.

Trecerile spre clasa substantivului de la alte categorii lexico-gramaticale sunt specifice majorității limbilor lumii, fapt confirmat și de studiile realizate asupra diferitor idiomuri. Printre primele încercări de a le explica este capitolul *Nexus-substantive* din *Analytic Syntax*, 1937, semnat de O. Jespersen [32], în care se prezintă exemple precum: *work, suggestion, happiness, kindness*, dar și nominalizări cu sens concret: ex. *Government*, anticipând preocuparea lui N. Chomsky față de nominalizări. Începând cu anii '60 – '70 ai secolului al XX-lea, acestea își revendică prioritatea datorită caracterului transcategorial și, respectiv, a particularităților mixte atât de natură nominală, cât și verbală. Nominalizările rămân a fi un fel de „puzzle pentru teoria lingvistică” [48], care se assemblează până în prezent. Din perspectiva gramaticii funcțional-sistemice (M. Halliday), spre deosebire de concepțiile altor școli, nominalizarea aparține limbajului metaforic, iar traseul de substantivare presupune un proces complicat, care nu se limitează doar la o simplă adăugare de sufixe.

În cazul limbii române, atestăm posibilitatea unor transformări „în serie” [11, p. 232] dinspre verb înspre clasa substantivului. Acestea comportă caracter sistemic, urmând tipare bine stabilite diacronic. Prin urmare, se poate crea un substantiv deverbal de la orice verb după modelul: *verb* → *nume de acțiune* (cu ajutorul sufixului infinitival *-re*). Următorul model, productiv din punct de

vedere cantitativ este *verb* → *nume de agent* (cu ajutorul sufixului *-tor*, de exemplu), însă cu anumite restricții impuse de structura semică a verbului-bază. În limbile flexive, inclusiv în limba română, se constată prezența unui număr mare de substantive deverbale, obținute de la un radical verbal, cu ajutorul diferitor procedee de formare a cuvintelor. Subliniem faptul că de la o singură bază verbală se pot crea unități lexicale noi – nume, cu următoarele sensuri: *nume de acțiune*, *nume de stare*, *nume de agent*, *nume de instrument*, *pacient*, *rezultat*, *nume de obiect*, *nume de locuri etc.* Procesul de substantivizare se aplică diferitor clase lexico-gramaticale. În cazul formării unei unități lexicale noi – substantiv de la o bază verbală –, putem vorbi despre un substantiv deverbal.

În acest capitol, se insistă asupra dificultăților apărute în procesul definirii termenului deverbal (care reflectă raportul dintre baza de formare și lexemul nou-format prin mijlocirea procedeeleor de formare a cuvintelor: derivare progresivă, derivare regresivă, compunere și conversiune).

Terminologia referitoare la crearea unui nume, pornind de la un radical verbal, este neunivocă în studiile lingvistice actuale. De la bun început, am ținut să facem delimitările de rigoare. Termenii **substantiv verbal**, **deverbal**, **deverbativ**, **postverbal** coexistă, vizând același fenomen, înregistrând însă și diferențe. În unele lucrări, acești termeni sunt plasați în relație de sinonimie: *deverbal* = *postverbal* [13, p. 116]; *deverbal* = *deverbativ* [34]; *deverbal* = *postverbal* = *deverbativ* [19, p. 89]. În altele, se utilizează un singur termen cu un înțeles restrâns.

Pentru lingvistica franceză este specific termenul **substantiv verbal** „nom verbal” pentru a desemna orice substantiv format de la un verb [41; 45; 47]. Termenul este utilizat și în *GALR* [18]. Un alt termen – **substantive postverbale**, este înțeles de unii autori drept creații lexicale formate prin derivare regresivă (suprimare de afixe), de exemplu, G. Lené. În lingvistica românească, prin substantiv postverbal se definește un fenomen mult mai larg: formarea oricărui substantiv de la o bază verbală prin derivare sau conversiune [13; 17; 19].

Termenul deverbal, în română, este cel mai des sinonim cu postverbal, el se regăsește în *DȘL* [13], *Sinteze de limba română*, [19], însă accepțiunea diferă în mod tranșant în cele două lucrări. *DȘL* definește *deverbalul* drept „un derivat sau un cuvânt obținut prin conversiune, dar care ajunge să aparțină altei clase morfologice decât verbul [13, p. 116], pe când lingvistul Th. Hristea situează deverbalele în grupa derivatelor regresive, fiind sinonime, în acest sens, cu postverbalele din lucrarea lui G. Lené. Dicționarul Larousse propune pentru *deverbal* următoarea definiție: „Nom formé à partir du radical d’un verbe; plus particulièrement, nom dérivé d’un verbe et formé sans suffixe”¹ [39], care coincide cu accepțiunea dată de *Dicționarul de Științe ale limbii*. Termenul este cunoscut și în engleză, cu același sens: „(a noun or adjective) derived from a verb”² [31].

¹ „Nume format pornind de la o bază verbală; în mod particular, nume derivat de la un verb și format fără sufix” (*trad. n. – B. E.*).

² „(un nume ori un adjectiv) derivat de la un verb” (*trad. n. – B. E.*).

Un alt termen, întrebuințat în legătură cu fenomenul care constituie obiectul cercetării noastre, este **deverbativ**. În unele lucrări, acesta este sinonim cu *postverbal* și *deverbal*, fiind catalogat în rândul derivatelor regresive [19], în altele, este sinonim doar cu *deverbal* și se referă la unitățile lexicale formate prin suprimarea sufixului infinitival [34]. Dicționarul Larousse îngustează sfera de utilizare a acestui termen, definindu-l drept unitate lexicală, derivată de la un radical verbal, e vorba, în special, de un verb derivat de la verb [40].

Lingvistica rusă operează cu termenul *отглагольное существительное* [53; 59; 61], care corespunde, în opinia noastră, cu termenul românesc *deverbal*. În unele lucrări, apare și termenul *deverbativ*, sinonim cu cel de *forme substantivale ale verbului (субстантивные формы глагола)* [54]. De-a lungul istoriei cercetărilor lingvistice în limba rusă asupra substantivelor formate de la o bază verbală, s-au propus numeroși termeni pentru a denumi fenomenul, printre care: *отглагольные имена действия, имя действия, девербатив, гибридные формы, именные формы глагола, мимикрические формы глагола, субстантивные формы глагола, субстантивные аналоги глагола* [Apud: 54].

Analizând diversitatea terminologică aplicată fenomenului nominalizării bazelor verbale, am formulat următoarele precizări: în cercetarea noastră am utilizat termenul **deverbal**, pentru a desemna orice substantiv format de la un radical verbal prin derivare (propriu-zisă sau regresivă), compunere, conversiune; considerăm acceptabil termenul substantiv **postverbal** (format prin derivare regresivă), dar, pentru evitarea oricăror confuzii privind plasarea unei unități lexicale pe axa sintagmatică în post-poziția verbului, am desemnat aceste unități prin substantive **deverbale de formare regresivă/deverbale regresive**; termenul **deverbativ** reflectă cel mai bine, în opinia noastră, cazul unităților lexicale formate după schema *verb derivat de la verb*, prin analogie cu **denominativ verb derivat de la un nume**.

Următoarea etapă de cercetare a constat în elaborarea unui inventar de substantive deverbale dintr-un ansamblu de acatiste reprezentative. Examinând o serie de texte immografice, a fost realizat un corpus lexicografic, care conține 872 de unități lexicale formate de la un radical verbal. Ulterior, exemplele selectate au fost clasificate din punct de vedere structural, în funcție de procedeul de formare. În consecință, am constatat că textul religios valorifică o diversitate de substantive deverbale, prin care se probează viabilitatea și productivitatea tuturor procedeelor de formare a cuvintelor în demersul de nominalizare a bazelor verbale.

Din numărul total de substantive deverbale inventariate, cea mai mare pondere o au unitățile obținute prin derivare cu sufixe – 689 (dintre care: cu sufixul infinitival *-re* – 417 unități; cu sufixul *-tor* – 194 unități; *-ință* – 20; *-eală* – 14; *-(ă)tură* – 12; *-(ă)ciune* – 10; *-ie* – 6; *-iș* – 3; *-eliște*, *-oare* – 2; *-anie*, *-aș*, *-ământ*, *-ăreț*, *-ăt*, *-enie*, *-ită*, *-uș* – 1), celelalte exemple se formează prin derivare parasintetică – 48; compunere – 48; conversiune – 44; derivare regresivă – 37.

Constatarea de mai sus, ne direcționează către următoarele concluzii:

a) În limba română cel mai productiv procedeu de formare a cuvintelor a fost și rămâne sufixarea [9; 19; 30], fapt probat și de textul religios supus examinării. O succintă analiză a etimologiei sufixelor implicate în generarea substantivelor deverbale din textele religioase confirmă influența a trei culturi esențiale asupra vieții bisericești din spațiul românesc: latină, slavonă și greacă. Menționăm că sufixe de origine turcă, maghiară sau neologice nu se regăsesc în textele acatistelor. Absența primelor două e determinată de incompatibilitatea conceptelor religioase din cultele ortodox – musulman – catolic; iar evitarea neologismelor este o caracteristică a textului religios ortodox, marcat, mai degrabă, prin caracter arhaic.

Cele mai multe derivate sufixale, din inventarul cercetat de noi, sunt formații obținute cu ajutorul sufixului de infinitiv lung *-re* (*cântare, fire, putere, mângâiere etc.*), constituind circa 47,82% din ansamblul deverbalelor extrase din textul religios. De asemenea, un număr considerabil de substantive deverbale se pot forma atașând sufixul *-tor*. Sub aspect semantic, lexemul nou-format poate desemna un nume de agent sau un nume de instrument. În cazul corpusului nostru, derivatele în *-tor* se încadrează în categoria „nomina agentis”. Acestea ocupă circa ¼ din numărul total de substantive deverbale (*de ex.: ascultător, biruitor, călăuzitor, izbăvitor, mântuitor, pătimitor, Născătoare, stăpânitor, talmăcitor ș.a.*).

b) Derivarea parasintetică este un alt procedeu de nominalizare a bazelor verbale. Lista unităților lexicale deverbale, obținute prin derivare parasintetică, întocmită de noi, conține 47 de exemple. Substantivele deverbale, extrase din acatiste, sunt unități care rezultă din combinarea a 5 prefixe (*atot-; des-; ne-; prea-; stră-*) și a 6 sufixe (*-at; -ciune; -eală; -ință; -re; -tor/toare*), atașate simultan unui cuvânt-bază (*cf. dreptmăritor, neînfrânare, nerânduială, preaslăvire, străvăzătoare etc.*).

c) Textul religios cercetat demonstrează viabilitatea derivării regresive ca procedeu de nominalizare verbală. În inventarul nostru lexicografic, am identificat 37 de unități lexicale, formate prin suprimarea afixului, ceea ce reprezintă 4,24 % din numărul total de exemple selectate. Cu toate că deverbalele de formare regresivă nu sunt foarte numeroase, unele dintre ele înregistrează o frecvență sporită în cele 59 de acatiste studiate: *laudă – 184; botez – 55; poruncă – 48; ispită – 44; lucru – 31; cuget – 26; suspin – 20; grai – 19; râvnă – 17; blestem – 16; miros – 16; odihnă – 15; poftă – 15; cutremur – 13; osândă – 13; scârbă – 11; lipsă – 8; ocară – 6; pedeapsă – 4; dovadă – 3; îndemn – 3; rugă – 3; trudă – 3; auz – 2; ceartă – 2; dogoare – 2; răsplată – 2; simț – 2; trai – 2; ură – 2; vaiet – 2; pază – 1; pâră – 1; preget – 1; șoaptă – 1; tihnă – 1; tremur – 1.*

d) Pentru formarea substantivelor, compunerea reprezintă un proces relativ limitat [18, p. 137]. În ceea ce privește textele religioase, acestora le este specifică o singură categorie de compunere, cea din cuvinte întregi, existente independent în limbă. Cercetarea inventarului de substantive deverbale,

din textele imnografice, a scos în evidență prezența a 48 de unități lexicale formate de la un radical verbal cu ajutorul compunerii. Drept element de compunere, a servit întotdeauna un substantiv deverbal, la care s-a adăugat, cel mai frecvent, un adverb (*bine, drept, împreună, înainte, îndelung, neîncetat, rău*), mai rar, fiind posibilă și compunerea cu un adjectiv sau numeral (cf. *binefacere, înainte-vedere, luare-aminte, Înaintemergătorul, Unul-Născut etc.*).

e) Conversiunea este, de asemenea, reprezentativă pentru nominalizarea verbală. Substantivele deverbale din textele analizate, obținute în urma conversiunii, sunt, preponderent, nominalizări ale participiului (marcând starea unei persoane rezultată de pe urma unei acțiuni: *asuprit, blestemat, căsătorit, prigonit etc.*), dar și ale supinului (exprimând acțiunea sau rezultatul acesteia: *plâns, răspuns, scris etc.*).

Capitolul al doilea, intitulat *Textul religios românesc actual: particularități gramaticale, lexicale și compoziționale*, este orientat spre elucidarea a două dimensiuni: a) prezentarea particularităților lexico-gramaticale ale textului religios, în speță, cel imnografic și b) delimitarea particularităților compoziționale ale textului-acatist.

În primul rând, s-a insistat asupra pluralității termenilor utilizați pentru a desemna textul religios și a încercărilor de a delimita un stil religios distinct. Diversitatea textelor religioase din tradiția ortodoxă și eterogenitatea stilistică a acestora au condiționat disputa interminabilă a filologilor cu privire la încadrarea textelor date într-un stil al limbii române.

Potrivit unor lingviști, există suficiente argumente, pentru a constata existența unui stil religios. Astfel, D. Irimia, inventariind stilurile colective funcționale, distinge și stilul religios, alături de stilul tehnico-științific, stilul administrativ-juridic, stilul publicistic, stilul beletristic [21, p. 166]. De asemenea, I. Condrea vorbește despre autonomia stilului religios în raport cu celelalte, subliniind că „liantul esențial al acestor scrieri este, pe de o parte, domeniul lor tematic religios, iar, pe de altă parte, sunt elementele stilistice specifice, reflectate în lexic, morfosintaxă, prozodie, topică” [10, p. 6]. În aceeași ordine de idei se situează perspectiva adoptată de N. Iacob [20, p. 20-21], care deosebește stilul religios de celelalte, înregistrând mai multe varietăți interne (*limbajul biblic, limbajul liturgic, limbajul oratoric religios, limbajul tehnic religios, limbajul teologic, limbajul dramatic religios, limbajul didactic religios*).

Până acum au fost propuși diferiți termeni: *stil religios, stil ecleziastic, stil biblic, limbaj religios, limbaj bisericesc, limbaj liturgic, limbaj sacerdotal, limbaj teologic, limba cărților bisericești, limba textelor religioase, limba bisericii*. Niciunul dintre aceștia însă nu a reușit să se impună, ca fiind unicul corect și acceptat de majoritatea cercetătorilor. Remarcăm, de asemenea, faptul că tot mai multe opinii converg spre termenul *limbaj religios*, situat în opoziție cu limbajul laic, printre care le vom evidenția pe cele ale lui Șt. Munteanu și V. Țâra, I. Gheție, Gh. Ivănescu, M. Ivăniș-Frențiu, A.-M. Bărbuleanu (Tereche), N. Obrocea, R. Zafiu ș.a. Subscriem și noi la această

perspectivă, situând limbajul religios în paralel cu limbajul laic, ca variante ale limbii literare, în interiorul cărora se diferențiază mai multe stiluri sau sublimbaje.

Totalitatea textelor cu tematică religioasă sunt caracterizate de un ansamblu de particularități, care le individualizează în raport cu textele laice. Particularitățile gramaticale și lexicale au fost reflectate în lingvistica românească într-o serie de lucrări, având ca obiect de studiu textul religios. Gh. Chivu [7], A.-M. Bărbuleanu [1] au analizat particularitățile lexico-gramaticale ale textului religios ortodox, C.-E. Peică [24] a reflectat particularitățile de ordin morfosintactic ale textului biblic, D.-L. Teleoacă [27] a realizat o cercetare, reliefând diferențele dintre textul religios ortodox și cel catolic. La Chișinău au fost publicate numeroase articole, care evidențiază trăsăturile lexico-gramaticale ale textelor religioase, apărute la Tipografia Exarhicească de la Chișinău în primele două decenii ale secolului al XX-lea: E. Oglindă. *Particularități de ordin semantico-gramatical ale textului „Evangheliei”* (1912); *Particularități gramaticale ale textelor unor acatiste*; C. Cemârtan. *Limba textelor religioase publicate la Tipografia Exarhicească din Chișinău: particularități sintactice*; M. Butuc. *Particularități lingvistice ale „Acatistului Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, bucuria tuturor scârbiților”, tipărit în anul 1909 la Chișinău ș.a.* De asemenea, particularitățile stilistice și gramaticale au fost elucidate într-o formă foarte detaliată de către D.L. Teleoacă [26; 28].

Analizând studiile lingviștilor români, constatăm o reflectare vastă a trăsăturilor textului biblic, dat fiind că este textul fondator în cultul ortodox, a textelor liturgice (Molitfelnic, Evangheliar). Textul imnografic însă este abordat mai puțin în cercetările actuale. Prin urmare, în teza noastră, am ținut să menționăm particularitățile lexico-gramaticale ale textului imnografic ortodox, referindu-ne la un singur tip de text – acatistul, particularități, care, în mare parte, sunt comune și altor tipuri de text religios, însă prezintă și trăsături specifice, în raport cu ele.

În textele acatistelor, prezența substantivelor deverbale este una impunătoare, cele mai multe fiind forme de infinitiv lung și substantive formate cu sufixul de agent *-tor/-toare*. În primul rând, acest fapt denotă o afinitate cu particularitățile limbii române arhaice. Totodată, solicitarea pentru deverbale, în textul imnografic, este determinată de polifuncționalitatea lor (aceste substantive răspund necesităților de economie verbală, conferă plasticitate și poeticitate frazei, participă la procesele de textualizare, asigură melodicitatea ce e proprie unui text cantabil). Deverbalele sunt utilizate la toate nivelurile de structurare a acatistului, în special, la nivelul hairetismelor: „Bucură-te, *mângâierea* săracilor, // Bucură-te, *apărătoarea* bătrânilor” [64, p. 257], „Bucură-te, *îndreptătorul* credinței, // Bucură-te, *ajutătorul* celor necăjiți” [64, p. 335], „Bucură-te, *desfătarea* maicii tale iubitoare” [64, p. 326].

Diversitatea și multitudinea deverbalelor din textul imnografic conturează o altă particularitate a acestui tip de text, în speță, *abundența vocativelor*, or, imnul este o invocare solemnă

a divinității, a unui sfânt, a unei entități angelice. O parte considerabilă a deverbalelor din acatiste este la cazul vocativ, situându-se în proximitatea imperativelor din blocul de hairetisme, după cum se observă ușor din exemplele indicate *supra*. Substantivele în vocativ se întâlnesc nu doar în interiorul hairetismelor, ci și în celelalte structuri constituente ale acatistului, adică în condace: „Auzind tu, *fericito*, glasul Evangheliei” [64, p. 325]; în partea narativă a icoaselor: „Șezând tu în temniță, *viteazule Mucenice ...*” [64, p. 193]; în structura refrenului: „Bucură-te, *Izbăvitoare...*” [69, p. 456]; în rugăciuni: „O, *Sfinte Prea Cuvioase și de Dumnezeu Purtătorule Părinte Serafime*” [63, p. 17].

Utilizarea unor tipare clișeizate de genitive cu valoare de superlativ nuanțează caracterul arhaic al acatistului, or acest tipar „exista în latina arhaică, fiind frecvent în latina biblică” [27, p. 154]. Structurile genitivale sunt foarte frecvente în acatiste, contribuind la edificarea tezaurului figurativ al imnelor respective: „*candelă a purității*”, „*locaș al virtuților*”, „*scăldătoarea vindecărilor*”, „*dezlegarea suferințelor*” [63, p. 597], „*trâmbița adevărului*”, „*chitara cuvântării de Dumnezeu*” [63, p. 493].

Se atestă și o serie de construcții substantivale perifrastice, specifice textului religios în ansamblu: *purtare de grijă, facere de bine*.

Din șirul de particularități morfologice privind adjectivul, se remarcă frecvența superlativului. Superlativul absolut, în textul acatistelor, este redat printr-o diversitate de procedee lexicale și lexicogramaticale:

- Afixoidul *mult*: „*Ritorii cei mult vorbitori nu se pricep cu ce cuvinte să mângâie pe cei necăjiți*” [69, p. 111].
- Prefixul *prea* (înregistrează o recurență frecventă) - „*ca un soare prea frumos ai răsărit și noaptea întristărilor ai risipit*” [69, p. 16], „*Bucură-te, ușa raiului celui preasfințit*”, [Ibidem, p. 34].
- Prefixul *atot-* (*cu totul/ întru tot/ de tot*) „*Bucură-te, porumbiță de aur cu totul preastrălucită*” [69, p. 22], „*atobună*” [69, p.237].
- O valoare intensivă este exprimată de structurile cu derivate negative: „*Iar tu, ca Ceea ce ai putere nebiruită*” [69, p. 123]; „*s-a umplut de nespusă bucurie*” [68, p. 110]; „*Primește, cinstite bătrâne, pe Domnul tău, primește vistieria cea neseacă și puterea cea neajunsă*”, „*ne-ai răsărit lumina cea neînserată*” [68, p. 113].

Marca distinctivă a textului-acatist este imperativul verbului *a se bucura* (Bucură-te/Bucurați-vă), plasat la începutul fiecărui vers al blocului de hairetisme, precum și al refrenului: „*Bucură-te, slava Bisericii; // Bucură-te, mândria Eghinei*” [63, p. 599]; „*Bucurați-vă, Sfinților toți, rugători fierbinți către Dumnezeu, pentru toată lumea*” [64, p. 544]. Mai rar, în unele acatiste închinare Domnului Iisus Hristos, verbul *a se bucura* este substituit de alte lexeme tot la imperativ: *a veni* (Vino

– *Acatistul Întâmpinării Domnului; Acatistul Preasfântului și de viață Făcătorului Duh*), a povățui (Povățuiește - *Acatistul Maicii Domnului „Povățuitoarea copiilor”*).

Apoziții. Acatistele abundă în apoziții desfășurate, prin care sunt redată calități ale entității invocate: „Mielușeaua lui Dumnezeu, curată, porumbiță neîntinată, cortul lui Dumnezeu cel neîncăpător, sfințenia slavei, prăznuind petrecerea ta, Sfântă Pruncă, întru cele ce nimenea nu intră, astăzi ne veselim cu fecioarele...” [69, p. 47], „Împăratule cel Preaveșnic, Mângâietorul cel adevărat, Hristoase, curățește-ne pe noi” [68, p. 27].

Dativul adnominal reprezintă un tipar cu o utilizare frecventă în textul imnografic, „consemnat sporadic în cadrul discursiv catihetic, cunoaște numeroase ocurențe în textele de rugăciune, actualizându-se inclusiv prin structuri dativale în lanț [27, p. 154], observație care este probată și de acatiste, unde aceste structuri se înlănțuie în desfășurarea unui bloc de hairetisme: „Bucură-te, celor jiginiți grabnică protectoare; // Bucură-te, celor săraci mângâiere; // Bucură-te, celor certați împăcare; // Bucură-te, celor judecați pe nedrept apărătoare; ... // Bucură-te, celor fără casă adăpostire; // Bucură-te, tuturor celor ce te cheamă în ajutor ocrotire” [63, p. 153], și în structurile facultative ale acatistelor, cum sunt rugăciunile inserate la sfârșit:

„O, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu [...] îmbrăcăminte celor goi, sănătate celor bolnavi, izbăvire celor robiți; liniște celor de pe mare, liman bun celor înviforați, povățuitoare neostenită celor rătăciți, mergere ușoară celor călători, odihnă bună celor osteniți, acoperământ și scăpare celor asupriți; [...]” (Rugăciune, Ac. Bunevestiri) [69, p. 82].

Reliefarea particularităților gramaticale enumerate *supra*, care prezintă o apropiere de varianta arhaică a limbii, în dezacord cu normele actuale ale limbii române, alături de arhaismele lexicale și semantice, inerente textului religios, demonstrează specificitatea limbajului religios în raport cu cel laic, funcționând ca o variantă paralelă, independentă, în care formele arhaice sunt nu doar tolerate, ci chiar preferate. Firește, frecvența acestora ne permite să le considerăm drept caracteristici generalizate ale textului-acatist, menținându-se caracterul conservator și arhaic în mod voit.

În cercetarea noastră, am ținut să elucidăm aspecte ce vizează structura textului-acatist, relevând particularitățile compoziționale ale acestuia, precum și originea acestei specii imnografice și locul ei în sistemul complex al textelor religioase. Termenul *acatist* are la origine cuvântul grecesc *ακαθιστος* (*akathistos*), care vine de la *καθίζω* (*kathizo*, „a sta jos”), cu un *a* – privativ, de unde i se imprimă sensul de „îmn cântat/citat în picioare”. De asemenea, în definiția acatistului, se specifică două aspecte: 1) cântare laudativ-dogmatică către Dumnezeu, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și alți sfinți; 2) gen imnografic ortodox creat după modelul primului acatist în cinstea Maicii Domnului [51] și care, în prezent, poate fi adresat lui Dumnezeu, Preasfintei Născătoare, sfinților, îngerilor.

Dicționarele de teologie ortodoxă scot în evidență particularitățile structurale, menționând că acatistul este o creație imnografică, care se constituie din 24 de icoase și condace [4], [5]. Imnul este constituit dintr-un preludiu/προΐμνιη/προοίμιον, urmat de 12 strofe mari care alternează cu 12 strofe mici, în total 24 de strofe, numite în tradiția grecească *icoase*. Litera inițială a tuturor strofelor formează un acrostih alfabetic grecesc.

Cele 12 strofe scurte (începând cu sec. al XIV-lea, în tradiția slavonă, sunt numite *condace*) finalizează cu *Aliluia!* Strofele lungi sunt alcătuite din două părți: a) prima parte, din punct de vedere metric, similară cu condacul; b) a doua parte conține 12 invocări către Maica Domnului, numite *hairetisme*/хайретизмы/ (χαῖρε – bucură-te).

Traducerea primului acatist (sau cel puțin tipărirea) în limba română, de altfel ca și meritul de a introduce limba română în circuitul liturgic, îi aparține lui Dosoftei, mitropolitul Țării Moldovei. Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu apare în 1673 la Uniev.

Ansamblul acatistelor din limba română formează un sistem bine organizat, în care au fost incluse traduceri din limbile greacă și slavonă, dar și creații autohtone. Din punctul de vedere al organizării, totalitatea textelor acestui gen imnografic formează o rețea de tip hipertext, textele manifestând numeroase legături între ele însele. Dimensiunea hipertextuală a acatistelor include mai multe subsisteme, în funcție de entitatea invocată în acatist. Suprasistemul acesteia este imnografia ortodoxă, care, la rândul său, este un subsistem al limbajului liturgic.

În funcție de entitatea în cinstea căreia este scris imnul, acatistele se pot grupa în: *acatiste închinare lui Dumnezeu* (persoanelor Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt), obiectelor/locurilor care au tangență cu Hristos (Ac. Sf. Mormânt, Ac. Sf. Cruci), acatiste cu funcție pragmatică (Ac. de pocăință), *acatiste închinare Maicii Domnului* (la diferite sărbători, în cinstea unor icoane, cu funcție pragmatică: pentru izbăvire de patima beției, pentru vindecare de cancer etc.), *acatiste în cinstea îngerilor, a sfinților*.

Acatistul este un imn de proporții care derivă din condacul arhetipal. Compoziția acestuia este una complexă și face parte din categoria genurilor fixe, unde delimităm două structuri: I. **Blocul strofic obligatoriu**; II. **Blocul facultativ – troparul și rugăciunea**. Blocul strofic obligatoriu include elementele fără de care acesta nu poate exista: preludiul/ „*cuculion*”, din gr. Κουκούλιον – „glugă, acoperiș” (Condacul 1), urmat de 12 Icoase și 12 Condace.

Blocul facultativ este constituit din **tropar și rugăciune**. Troparul este plasat imediat după titlu, iar rugăciunea – la finalul acatistului. Troparul și rugăciunea sunt întâlnite atât în edițiile tipărite, cât și în cele electronice, dar în cazul aceluiași acatist, de la o ediție la alta, ele pot fi incluse sau nu, în funcție de decizia editorilor și de alți factori, printre care spațiul disponibil.

Aidoma oricărui text publicat, acatistul este însoțit și de un ansamblu de elemente-accesorii, numite *paratext*. Elementele paratextuale ale unui acatist sunt: *titlul, subtitlul, titlurile strofelor, titlurile rugăciunilor, indicații despre modul de citire, informația despre autor*.

Acatistul s-a dezvoltat din trunchiul imnografiei ortodoxe bizantine. Având drept model *Acatistul Maicii Domnului*, acest gen atinge apogeul productivității către secolele XIX-XX, formând un sistem ramificat, bine dezvoltat. Apariția primelor acatiste românești în Republica Moldova, în cel de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea, demonstrează viabilitatea genului acatistografic în cultura ortodoxă.

Capitolul III. Denotația și conotația. Principii de semnificare a substantivelor deverbale în imnografia ortodoxă se concentrează asupra dimensiunii semantice și funcționale a substantivelor deverbale din textul religios.

Spectrul semantic al substantivelor deverbale este foarte divers, însumând subclase care denumesc *nume de acțiuni* (luptă, alergare), *stări/emoții/senzații* (bucurie, lenevire), *însușiri/calități* (înainte-vedere), *nume de simțuri* (auz, văz, miros), *nume de agent* (mângâietor), *nume de instrument, nume de locuri* (închisoare, scaldătoare), *noțiuni temporale* (apus, răsărit, sfârșit), *nume de obiecte* (țesătură, tipăritură).

În cea mai mare parte, substantivele deverbale sunt caracterizate de trăsătura [+abstract]. O subclasă aparte este reprezentată de substantivele deverbale cu gen personal. În primul rând, este vorba de numele de agent: *apărătoare, lucrător, ucigaș, cântăreț*; totodată, semnalăm prezența unui număr destul de mare de substantive deverbale, având trăsătură semantică [+uman], obținute prin conversiunea participiului, care, în structura enunțului, pot îndeplini diferite roluri tematice: Pacient, Beneficiar, Experimentator (*ales, asuprit, îndestulat, fericit, scârbit ș.a.*).

Substantive deverbale comune vs. substantive deverbale proprii. Majoritatea substantivelor deverbale din textele imnologice sunt nume comune. Am observat însă câteva excepții care, în context religios, au migrat în categoria celor proprii: *Unul-Născut, Mântuitorul* – Iisus Hristos; *Născătoare* (de Dumnezeu), adică Fecioara Maria, și *Înaintemergătorul* (Sf. Ioan Botezătorul). Contextual, își procură referința și alte deverbale proprii (*Izvorătorul de mir* – Sf. Mc. Dimitrie și numeroase nume-tribute ale Dumnezeirii: *Atotștiutorul, Atotștiitorul, Chivernisitorul, Creatorul, Făcătorul, Judecătorul, Izbăvitorul, Mângâietorul, Răscumpărătorul, Ziditorul*).

Sub aspectul categoriei gramaticale a numărului, substantivele deverbale pot fi numărabile, realizând opoziția de singular-plural. Aici se înscriu atât substantive cu sens abstract, cu sens concret, cât și cele cu trăsătura [+uman]: menționăm o parte dintre numele de acțiune (*alegere, atingere, cădere, clevetire, descoperire, strălucire, vindecare, zidire* etc.), substantivele care denumesc obiecte (*avere, picătură, locuință, scrisoare, tipăritură, țesătură ș.a.*), locuri (*intrare, ieșire, închisoare, ținut*), substantive animate personale (*fînță, căsătorit, lucrător, moștenitor, prigonit, trimis* etc.).

Substantive nonnumărabile, defective de plural, sunt unele nume de acțiune (*gândire, îmbărbătare, împăcare ș.a.*), numele de stare (*disperare, trândăvire*), substantivele proprii, unice în felul lor (*Unul-Născut, Mântuitor, Născătoare, Înaintemergător*).

Dimensiunea funcțională a substantivelor deverbale este elucidată în §3.3. *Rolul nominalizărilor verbale în asigurarea coeziunii textului-acatist*; §3.5. *Termeni religioși creștin-ortodocși actualizați de substantivele deverbale*; §3.6. *Dimensiunea estetică a imnului-acatist*.

Imnurile-acatist se remarcă printr-o structură complexă, fiind eterogene ca organizare și moduri de expunere. Așadar, prezintă interes să urmărim procesele de textualizare a acestor secvențe dispuse alternativ, care, luate în ansamblu, obțin statutul de text unitar. Definițiile oferite pentru conceptul de *text* reflectă variate puncte de vedere însă, de cele mai multe ori, converg către ideea că elementul definitoriu al unui text este coeziunea [29, p. 76]. Prin urmare, ne-am propus să identificăm procedeele prin care deverbalele contribuie la asigurarea coeziunii textuale.

În primul rând, remarcăm faptul că substantivele deverbale se regăsesc la toate nivelurile de organizare a acatistului, inclusiv în paratext, unde indică direcția tematică a imnului. Începând cu prima etapă a lecturii unui text imnografic, vorba e de titlu, atestăm prezența substantivelor deverbale. Titlurile acatistelor au rol de tematizare, sunt informative, servind la identificarea textului necesar, în funcție de sărbătoarea care este prăznuită într-o anumită zi sau de nevoile spirituale ale unui subiect uman concret. În calendarul bisericesc ortodox, sunt 12 sărbători împărătești în cinstea Domnului Iisus Hristos și a Maicii Domnului, fiecare sărbătoare având un acatist corespunzător. Titlurile a unsprezece acatiste din cele douăsprezece sunt constituite cu ajutorul substantivelor deverbale. Un asemenea substantiv în genitiv se află pe prima poziție după titlul generic *Acatist*, cf. *Acatistul Întâmpinării Domnului*.

Motivele care determină alegerea unui nume deverbal în titlu sunt multiple. Deverbalele prezintă în variantă nominalizată un eveniment care a avut loc în istoria Bisericii Ortodoxe. Acestea sunt un mijloc comod de reducere a structurii propoziționale. Spre deosebire de un verb care necesită actualizarea mai multor actanți, substantivele de mai sus se pot lipsi de unii actanți solicitați de structura semantică a verbului-bază. În unele cazuri, nu este actualizat subiectul, în altele, lipsesc și subiectul și complementul direct sau complementul de agent, cf. *Botezul Domnului* [de către Ioan Botezătorul]; *Nașterea Domnului* [de către Fecioara Maria]; *Buna Vestire* [a Fecioarei Maria] [de către Arhanghelul Gavriil].

De asemenea, acatistul, fiind un text amplu, mizează, în demersul de menținere a coeziunii, pe anumite unități lexicale-cheie, care sunt ordonate la diferite nivele, conferindu-i caracter textual unitar. De exemplu, tipul textului este specificat prin două lexeme centrale *cântare* și *laudă* (în fond, aceasta și este un acatist: cântare de laudă), ce apar atât în variantă verbală, cât și în cea nominală. Ca exemplu, prezentăm sintagmele conținând aceste unități sub formă nominalizată, excerptate din Ac.

Sf. Irh. Spiridon [64, p. 334-337]: **cântare** (primește cântarea aceasta (I2), îți aducem cântarea (I3), săvârșim cântarea aceasta (I4), întărindu-mă a cânta lui Dumnezeu cântarea aceasta (C5); să aducem lui Dumnezeu cântare (C6); să aduc lui Dumnezeu cântare (C11); **laudă** (aducem aceste cuvinte de laudă (I7); pentru care auzi această laudă (I9); îți aducem această laudă (C11).

Antrenarea seriilor sinonimice și repetiția lexicală parțială. O altă formă de repetiție lexicală, identificată în acatiste cu implicații în realizarea coeziunii, este antrenarea unui șir sinonimic, în vederea evitării reluărilor inutile. În Ac. Sf. Irh. Dosoftei [71], în câteva nuclee narrative, este scos în prim-plan meritul acestuia de traducător al cărților sfinte în limba română: *Sfintele Scripturi și cărțile de cult pe limba poporului le-ai diortosit (I5); Mare dar ai făcut limbii românești prin tâlcuirile la slujbele dumnezeiești; De aceea nu ai încetat a scrie cărți de folos, tâlcuind din scrierile Sfinților Părinți.* Partea lirico-poetică, reprezentată de hairetisme, avansează în această direcție, insistând asupra imaginii de traducător de seamă, reluând în formă nominalizată unele verbe din secvențele narrative: *înțelept tâlcuitor al dreptei credințe; tâlcuitor al Sfințelor Scripturi; tâlcuitor de slujbe sfinte*, alături de care sunt inserate lexeme sinonimice: *traducător al Liturghiei; cel ce ești priceput traducător; al slujbelor sfinte, talmăcitorule.* În acest fel este dezvoltat progresiv portretul sfântului invocat, menținând unitatea tematică și referențială a textului.

Refrenul. Luând în calcul eterogenitatea strofelor constituente ale acatistului, pentru a menține unitatea tematică și implicit coeziunea textului, se apelează la repetarea macrotemei, prin intermediul refrenului atașat la finalul condacului 1 și al icoaselor 1-12. De cele mai multe ori, în structura refrenului identificăm și substantivele deverbale care redau, în manieră obiectualizată, una dintre acțiunile distinctive ale persoanei invocate în acatist, implicând fie un nume de agent, fie un infinitiv lung (ale căror valori pot fi nu doar denotative, dar și conotative).

Paralelismul. O altă strategie pentru realizarea coeziunii identificată în textul acatistelor este formarea unor structuri cu topică similară, conform principiului paralelismului. În general, această ordonare a textului vine din tradiția veterotestamentară, iar în cazul acatistelor analizate de noi, are o manifestare destul de frecventă, structurile paralele fiind dispuse fie în cadrul aceleiași secvențe (în condac sau icos), fie apar la distanțe mai mari în strofe separate, din care rezultă o rețea de structuri prin care se asigură coeziunea textului:

„*Bucură-te, Ioachime, mângâierea lui Adam cel căzut (I1); Bucură-te, Ana, așteptarea cea mult dorită de strămoașa Eva (I2)*” [64, p. 114-127]; „*Bucură-te, cinstită Cruce, sprijinirea sărmanilor; // Bucură-te, cinstită Cruce, îmbogățirea săracilor; // Bucură-te, cinstită Cruce, păzitoare a creștinilor*” [64].

O altă funcție importantă a substantivelor deverbale este cea de *exprimare a sensurilor specifice terminologiei creștine*. Cele mai numeroase substantive deverbale – termeni religioși sunt de origine latină. Termenii creați prin nominalizare verbală, identificați în acatiste, pot fi grupați în

funcție de câteva sfere de denotare: *terminologie festivă; elemente doctrinare; elemente liturgice; elemente ritualistice; obiecte de cult.*

Totodată, substantivele deverbale au un rol însemnat în conturarea imaginilor plastice și în conferirea emotivității textului religios. Imnografia ortodoxă, din care vom evidenția genul acatistografic, alături de alte rugăciuni, precum și de psalmii Vechiului Testament, este apropiată stilului beletristic. Aceste texte pot fi „subsumate așa-numitului *cod textual estetic*, în speță unui *cod retoric*, în terminologia lui Chandler, autor care definește acest cod prin opoziția cu un *cod textual științific*” [28, p. 4].

Textele religioase, subsumate diferitor limbaje: *biblic, liturgic, didactic, omiletic*, vehiculează un sistem figurativ complex, specific, determinat de dogmatica creștină, a cărei funcție nu se limitează la aspectul de ornare, ci înaintează spre realizarea unei funcții cognitive, de cunoaștere a coordonatelor transcendente. Tributar textului fondator, genul acatistografic, continuă valorificarea analogiei ca metodă de cunoaștere a Divinității, a creaturilor angelice și a conceptelor fundamentale pentru teologia creștină.

Un al scop, atins prin utilizarea unui „tezaur figurativ propriu”, este suscitarea unei emoții din partea cititorului care își va asuma actul de rugăciune, o emoție aflată în strânsă corelație cu noțiunea de credință, ce este eminentă o stare afectivă. În consecință, cunoașterea lui Dumnezeu nu ține de raționalitate și inteligență, ci este de natură afectiv-cognitivă, fiind mai degrabă o „emoție a credinței” [26, p. 142].

Substantivele deverbale, definite de particularități semantice și gramaticale specifice, manifestă o capacitate deosebită de susținere a unor structuri figurative cu semantică indefinită ca trăsătură distinctă a textului sacru. În imnurile-acatiste, prezența epitetelor, a expresiilor metaforice, a superlativului, formate prin antrenarea substantivelor deverbale, atinge o frecvență considerabilă. Vom insista în continuare tocmai asupra arsenalului figurativ, construit prin medierea nominalizărilor verbale, plasticizate prin figuri sintactice și figuri semantice.

În primul rând, subliniem potențialul figurativ al substantivelor deverbale pentru conceptualizarea metaforică a persoanelor Sfintei Treimi și a Născătoarei de Dumnezeu. Metafora este un procedeu de prezentare a atributelor divinității, atribute care relevă dimensiunea „greu de curpins” a lui Dumnezeu. În acatistele cercetate se face uz de o serie de expresii metaforice consacrate, în acord cu tradiția creștină și cu textele religioase anterioare. Or, acatistul este construit pe principiul intertextualității, manifestat la nivel de personaje, evenimente, sintagme, figuri de stil.

De asemenea, imaginea Fecioarei Născătoare de Dumnezeu cere un soi de „traducere” pentru omul simplu. Pentru aceasta s-au găsit modalități expresive, artistice, care să apropie conceptul de profunzime mistică de sufletul creștinului, demers realizat cu succes în creațiile poetico-muzicale, unde numele-atribut *Născătoare de Dumnezeu* este completat de o multitudine de calități-acțiuni ale

acesteia *Bucură-te, dezlegarea tuturor bolilor, Bucură-te, înecarea tuturor patimilor, Bucură-te, mângâierea celor scârbiți, Bucură-te, înălțarea credincioșilor spre mântuire*, prin care se conturează implicarea divină a Fecioarei Maria în viața duhovnicească a comunității creștine.

O serie de substantive din clasa *nominis agentis*, prin alăturarea unor determinative referitoare la ardere, la intensitatea trăirilor interioare, dau naștere unor epitete sinestezice: *fierbinte mângâietoare, fierbinte apărător, caldă rugătoare, cald binevestitor*. Cu toate că asocierile sinestezice sunt proprii, mai ales simbolismului, în textul religios sinestezia încearcă să transgreseze limitele simțurilor, ale planului lumesc, fiind „o cale de cunoaștere, de pătrundere a misterului lumii, ea trebuie să reproducă în textul poetic o „perturbare a simțurilor” (Rimbaud)” [23, p. 134]. De fapt, determinativul *fierbinte* funcționează ca un superlativ absolut: *Bucură-te, fierbinte mângâietoare a prigoniiților* [64]; *te laudăm pe tine și te binecuvântăm din suflet, ca pe un fierbinte apărător al lumii* [64]. Adjectivul *cald*, apare atât cu sens de intensitate a rugăciunii, cum e și cazul sintagmei *fierbinte apărător*: „*Bucură-te, Cuvioasă maică Matrona, caldă rugătoare lui Dumnezeu pentru noi!*” [63], și cu sensul de *afectuos, prietenos*, în următorul hairetism: „*Bucură-te, cald binevestitor al bucuriei cerești*” [71].

La fel de impresionante sunt și metaforele acționale, construite prin mijlocirea substantivelor haină/veșmânt și a verbului *a se îmbrăca*. Haina mai semnifică și modul de viață – curat, fără de păcat: „*Bucură-te, cel ce mă ajuți să mă îmbrăc în veșmântul neprihănirii și al curățeniei*” [72]. În exemplele: „*Cu sângele rănilor Tale Te-ai îmbrăcat, Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină*” [68]; „*Cu roșeala sângiurilor tale vopsindu-ți haina pătimirii, te-ai îmbrăcat ca și cu o porfiră, laudate Sebastiane*” [71], îmbrăcarea hainei este o metaforă a pătimirii și a muceniciei.

În exemplele de mai jos: „*Vifor de urgie mare a pornit tatăl tău cel întunecat la minte și împietrit la inimă, suflând cu îngroziri și cu chinuri asupra ta, fericită Filotee*” [64, 323-333]; „*Vifor de urgie mare al tatălui tău, ce suflă cu îngrozire și cu ucidere, s-a pornit asupra sufletului tău*” [64, p. 292-310] atestăm o structură comună pentru două sfinte mucenițe, care ambele au pățimit din cauza pornirilor păgânești ale celor care le-au fost tați după trup.

Într-un alt context, îmbinarea verbului *a îmbrăca* cu un substantiv evocă metafora Creatorului: „*Iisuse, Cel ce îmbraci cu podoabă cerul și pământul, gol ai fost și batjocorit*” [68]. Alte asocieri verb – nume abstract trimit, fie la pildele din Noul Testament: „...și pânțele ei cel cu bună roadă, ca o țarină dulce l-a arătat tuturor celor ce vor să secere mântuire” [69], fie sunt creații originale: „*Bucură-te, căci cu răbdarea mai mult i-ai otrăvit* [pe judecătorii tirani]” [64, p. 256-266].

Textul-acatist valorifică și o serie de procedee sintactice, cu funcție mnemonică; este vorba de: a) *prezența refrenului* condacelor *Aliluia!* și al icoaselor, de exemplu, *Bucurați-vă, Cosma și Damiane, sfinților doctori cei fără de arginți și preaslăviți făcători de minuni!*; b) *anafora* *Bucură-te/ Bucurați-vă* la începutul grupului de hairetisme și b) *paralelismul sintactic*.

Diversitatea structurilor care implică valori conotative ale substantivelor deverbale confirmă faptul că textul acatistului dispune de o rețea densă de structuri figurative cu manifestare la nivel semantic și sintactic. Acestea realizează câteva funcții importante pentru scrierile religioase. În primul rând, ele sunt rezultatul „mărturisirii de credință”, care au fundament emotiv-afectiv, căci cunoașterea dimensiunii transcendente și a Divinității este inaccesibilă umanului și, în consecință, credința este, mai degrabă, trăire afectivă, decât cunoaștere prin intermediul facultăților intelectuale și senzoriale.

În al doilea rând, autorii textelor sacre, ajungând la acest grad al cunoașterii afective, au tins să transmită această experiență celor neinițiați într-o manieră accesibilă, care să suscite, la rândul ei, o emoție, și, în acest caz, s-a recurs la abordarea figurativă, căci ea lasă loc unei anumite imprecizii semantice, și, totodată, poate fi interpretată mult mai larg decât un termen. Așadar, observăm că textul biblic, în calitate de text de referință sau de text fondator, a favorizat modelul cognitiv-afectiv de relevare a Divinității, pe care l-au preluat textele de mai târziu, inclusiv cele imnografice.

În al treilea rând, figurile sintactice răspund apelului de facilitare a memorării textului, în condițiile în care secole la rând majoritatea creștinilor erau analfabeți, iar cartea reprezenta un lux. Substantivele deverbale susțin o parte considerabilă a structurilor figurative (semantice și sintactice) din textele acatistelor și, prin natura lor duală, sporesc expresivitatea și originalitatea acestui gen apropiat de cel beletristic, având, de asemenea, implicații de structurare a textului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele cercetării la tema *Substantive deverbale în textul religios: valori denotative și conotative* vin să probeze ipoteza lansată la faza primară a procesului de analiză a substantivelor deverbale românești. Realizarea obiectivelor propuse ne conduce la următoarele concluzii:

1. Examinând terminologia referitoare la nominalizarea bazelor verbale în limbile română, franceză, engleză și rusă, am optat pentru utilizarea termenului substantiv *deverbal*, prin care se desemnează orice substantiv format de la un radical verbal prin derivare, compunere, conversiune.

2. Limbile flective, inclusiv româna, se caracterizează printr-o deschidere față de fenomenul nominalizărilor verbale, or, unitățile lexicale deverbale asigură, în același timp: a) completarea sistemului lexical, punând în evidență creativitatea limbajului, proprie subiectului vorbitor, dar tributară sistemului limbii, prin respectarea unor tipare bine stabilite diacronic; b) manifestarea antropocentrismului în limbă, respectiv, omul își asumă selecția mijloacelor de exprimare, în funcție de intențiile de comunicare; c) economia verbală și comprimarea sensurilor, datorită capacității de a denumi atât procesul, cât și rezultatul.

3. După cum o demonstrează textul imnografic creștin, procedeele de nominalizare a bazelor verbale au o productivitate diferită în limba română. Pe primul loc se situează *derivarea sufixală* (dintre care cea mai mare parte revine substantivelor formate cu sufixul de infinitiv lung *-re* și cu sufixul de agent *-tor/-toare*, plus alte 16 sufixe: *-anie*, *-aș*, *-(ă)ciune*, *-(ă)mânt*, *-ăret*; *-ăt*, *-(ă)tură*, *-eală*, *-eliște*, *-enie*, *-ie*, *-ință*, *-ită*, *-iș*, *-oare*, *-uș*), urmate de: derivarea parasintetică; compunere; conversiune; derivare regresivă.

4. Textul religios imnografic, reprezentat în cercetarea curentă de textul-acatist, se caracterizează printr-un ansamblu de particularități de ordin ortografic, morfologic, sintactic și lexical, prin care se imprimă arhaicitate textului și se subliniază caracterul conservator al acestui gen imnografic, în raport cu textul laic. Din ansamblul particularităților gramaticale, drept marcă distinctivă se consideră abundența verbelor la imperativ, asociate cu substantive în vocativ, fapt care derivă din structura compozițională a textului-acatist. De asemenea, subliniem recurența substantivelor deverbale, care constituie un inventar lexical, reperabil în majoritatea textelor analizate (cf. *adormire*, *cântare*, *Izbăvitor*, *înviere*, *Judecător*, *laudă*, *Mângâietoare*, *mântuire*, *mulțumire* ș.a.).

5. Substantivele deverbale moștenesc de la baza verbală unele trăsături aspectuale (vorbim de aspectul lexical – Aktionsart) și structura argumentală, caracteristice verbului-bază (deși derivatul nominal nu solicită actualizarea tuturor argumentelor din structura matricială a verbului de la care a fost format).

6. Introducerea genului acatistografic în cultura creștină românească se realizează prin efortul Mitropolitului Dosoftei, care este autorul primei traduceri tipărite a *Acatistului Născătoarei de Dumnezeu*. Această formă de text imnografic, ce s-a constituit pe teren grec și slavon, a prins rădăcini adânci în spațiul românesc, astfel încât în ultimele decenii observăm tendința dezvoltării continue a genului, inclusiv ca urmare a procesului de canonizare a sfinților locali. Cele aproximativ 300 de imne cercetate de noi se prezintă sub forma unui sistem bine organizat, ale cărui spații libere se completează periodic. Structura fixă a acatistului românesc respectă cu fidelitate particularitățile textului prototip, moștenit din ortodoxia bizantină, dar și anumite particularități dictate de modelul slavonesc.

7. Substantivele deverbale reprezintă o clasă de unități lexicale cu natură duală, însumând particularități specifice atât clasei numelui cât și celei a verbului. Particularitățile gramaticale ale substantivului (gen, număr, caz) se manifestă explicit, pe când particularitățile verbale (moștenirea unor trăsături, precum aspectualitatea, capacitatea de a susține structura actanțială specifică verbului-bază) au manifestare implicită.

8. Spectrul semantic, pe care este apt a-l actualiza clasa substantivelor deverbale, este foarte divers, ceea ce a fost explorat cu generozitate de textul imnografic creștin. Exemplele pe care le-am analizat pot fi grupate în subclase ce denumesc *nume de acțiuni* (*ascultare*, *luptă*, *închinare*),

stări/emoții/senzații (bucurie, îndoială, lenevire), *însușiri/calități* (înainte-vedere, neprihănire), *nume de simțuri* (auz, văz, miros), *nume de agent* (apărător, rugătoare, Ziditorul), *nume de instrument*, *nume de locuri* (închisoare, scaldătoare), *noțiuni temporale* (apus, răsărit, sfârșit), *nume de obiecte* (țesătură, tipăritură).

9. Cercetarea substantivelor deverbale, în raport cu teoria nivelurilor de semnificație, scoate în relief faptul că în structura textului-acatist această clasă de nume actualizează sensuri primare, denotative, comune ambelor variante ale limbajului – laic și religios, de exemplu, *bucurie, căsătoriți, lenevire, lucrare, mâncare, naștere, plâns, suspin, ținut, vindecare*. Tot în sfera denotativului se înscrie lexicul terminologic creștin, exprimat prin substantive formate de la o bază verbală (*botez, deșertare, împărtășanie, mărturisire, a doua venire etc.*). La cel de-al doilea nivel al semnificării, ca rezultat al înlănțuirii cuvintelor în sintagmă, iau naștere sensurile conotative, prin care se dezvăluie dimensiunea estetică a textului imnografic. Din această optică, substantivele deverbale trebuie analizate ca suport pentru sistemul figurativ al acatistului, alcătuiind o multitudine de structuri și tipare figurative, definiții pentru imnografia ortodoxă (*cununa mării, mutarea la cele cerești, nașterea în veșnicie ș.a.*). Unele exemple posedă o încărcătură simbolică, sensuri moștenite din textul creștin primar, mai exact, din Noul Testament, de exemplu, *Înaintemergătorul* (cel care pregătește calea, cel care proorocește: „*Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor*” [Matei, 3:2]) sau *seceriș* (*vremea alegerii, vremea judecării*).

10. Prezența substantivelor deverbale în textul imnografic ortodox, în special în acatist, într-un număr impunător de ocurențe și cu o bogată diversitate de contexte, este motivată de polifuncționalitatea acestor unități lexicale, care, în structura lor matricială, posedă proprietăți verbale și nominale, aspect ce se cere a fi valorificat într-un text cu pretenții poetico-muzicale. Clasa substantivelor deverbale este implicată în procese complexe și variate, precum: textualizarea, structurarea, terminologizarea, plasticizarea imaginilor, reconstruirea figurativă a realității religioase, care servește unei cunoașteri ce transgresează limitele senzoriale, limitele umanului, ale teluricului, în aspirația de a accede spre dimensiunea sacralului.

Pornind de la rezultatele cercetării curente asupra substantivelor deverbale din limba română, considerăm oportune următoarele **Recomandări**:

1. Nominalizarea verbală este un fenomen productiv în limba română, diversitatea problemelor pe care le presupune însă nefiind reflectată în studiile lingvistice contemporane, ceea ce ne determină să considerăm absolut necesară aprofundarea cercetărilor asupra acestui segment de lexic.

2. Prezentul studiu ar putea servi drept punct de pornire pentru cercetări independente pe următoarele direcții: a) studiul comparativ al funcționalității substantivelor deverbale în diferite tipuri de text religios (biblic, liturgic, hagiografic, omiletic); b) studiul comparativ-contrastiv al

substantivelor deverbale și al echivalentelor acestora, din perspectiva actului traducerii acatistelor din slavonă/rusă în limba română; c) studiul contrastiv al comportamentului semantic și funcțional al substantivelor deverbale românești în diferite stiluri funcționale (științific, oficial-administrativ, beletristic, publicistic); d) studiul substantivelor deverbale românești din perspectivă sintactică.

3. În cazul realizării imperativelor formulate în recomandarea nr. 2, considerăm utilă elaborarea unei monografii la tema *Substantivele deverbale din limba română care ar oferi o abordare multiaspectuală, însumând probleme de ordin gramatical (morfologic și sintactic), semantic, pragmatic, stilistic, fiind o completare binevenită a lacunelor științifice de la etapa actuală.*

4. Rezultatele tezei *Substantive deverbale în textul religios: valori denotative și conotative*, grație caracterului interdisciplinar al cercetării, pot fi valorificate în procesul de studii, de nivel superior, la specialitățile filologice (cursurile de gramatică, semantică, pragmatică) și la cele teologice (practica liturgică, introducere în arta bisericească, cântare bisericească).

BIBLIOGRAFIE (selectivă)

În limba română:

1. BĂRBULEANU (TERECHE), Ana-Maria. *Limba religioasă românească actuală*. Craiova: Editura Universitaria, 2013, 238 p. ISBN 978-606-14-0657-9.
2. BĂRBUȚĂ, Ion, CONSTANTINOVICI, Elena. *Gramatica limbii române*. Chișinău: ProLibra, 2019, 276 p., ISBN: 978-9975-3289-5-1.
3. BĂRBUȚĂ, Ion. *Semnificația lexicală și categoriile gramaticale ale cuvintelor în limba română*. Chișinău, CEP USM, 2002, 125 p. ISBN 9975-70-191-4.
4. BRANIȘTE, Ene. *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*. Caransebeș: Editura Diecezană, 2001, 560 p. ISBN 973-97569-7-2.
5. BRIA, Ion. *Dicționar de teologie ortodoxă*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Ediția a II-a, 1994, 428 p. ISBN 973-9130-31-3.
6. CÂMPEANU, Eugen. *Substantivul. Studiu stilistic*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1975, 248 p.
7. CHIVU, Gheorghe. *Civilizație și cultură. Considerații asupra limbajului bisericesc actual*. București: Editura Academiei Române, 1997. ISBN 973-27-0603-1.
8. CHIVU, Gheorghe. *Normă ideală – normă reală în scrisul literar de la sfârșitul veacului al XVIII-lea. Infinitivul lung* [online]. În: Dacoromania, 2015. [citat 12.11.2021]. Disponibil: <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V1674/pdf>.
9. CIOBANU, Fulvia, HASAN, Finuța. *Formarea cuvintelor în limba română*. Volumul I. București, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1970, 332 p.
10. CONDREA, Irida. *O abordare stilistică a textelor religioase*. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2016, nr.10(100), p.3-7. ISSN 1811-2668.
11. COȘERIU, Eugen. *Lecții de lingvistică generală*. Chișinău: Editura ARC, 2000, 233 p. ISBN 9975-61-146-X M-157-126.

12. COTEANU, Ion. *Gramatica de bază a limbii române*. București; Editura Garamond, 1991, 422 p. ISBN 973-9140-43-2.
13. *Dicționar de științe ale limbii*. București: Ed. Științifică, 1997. Angela Bidu-Vrânceanu ș.a, 574 p. ISBN 973-44-0229-3.
14. DINU, Dana. *Derivate substantivale latinești. Nomina agentis*. În: *Analele Universității din Craiova. Seria Științe Filologice. Lingvistică*, XXX (1-2). Craiova: Ed. Universitaria, 2008, p. 17. ISSN 1224-5712.
15. GABINSCHI, Marcu. *Mic dicționar etimologic al limbii române*. Ediție îngrijită de Vasile Bahnaru. Chișinău: Ed. Știința, 2021, 468 p. ISBN 978-9975-85-316-3.
16. GOICU, Viorica. *Derivarea cu sufixe neologice în româna contemporană*. Timișoara: Ed. Augusta, 2002, 187 p. ISBN 973-8184-90-8.
17. *Gramatica de bază a limbii române*. Coordonator: Gabriela Pană-Dindelegan. București: Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2016, Ed. a II-a. ISBN 978-606-704-138-5.
18. *Gramatica Limbii Române (GALR). Vol.I. Cuvântul*. (Coord.: Valeria Guțu Romalo). București: Editura Academiei Române, 2005, 712 p. ISBN 973-27-1305-4.
19. HRISTEA, Theodor. *Sinteze de limba română*. București: Ed. Albatros, 1984, 384 p.
20. IACOB, Niculina. *Limbajul biblic românesc (1640-1800)*. Suceava: Ed. Universității „Ștefan cel Mare”, 2000, 240 p. ISBN 973-9408-61-3.
21. IRIMIA, Dumitru. *Introducere în stilistică*. Iași: Ed. Polirom, 1999, 280 p. ISBN: 973-683-283-X.
22. MASCALIUC, Victoria. *Particularități structural-semantice ale nominis actionis în limba franceză*. Teză de doctor. Chișinău, 2017.
23. NICOLESCU, Carmen. *Ocurențe ale epitetului sinestezic în lirica simbolistă românească* [online]. [citat 25.11.2021]. Disponibil: <https://pdfcoffee.com/sb-1-sinestezia-pdf-free.html>.
24. PEICĂ, Cpriana-Elena. *Note asupra discursului religios din perspectivă morfosintactică* [online]. În: *Revistă de lingvistică și cultură românească*. ISSN-L 2392-6589 [citat 02.08.2022] Disponibil: <https://limbaromana.org/revista/note-asupra-discursului-religios-din-perspectiv%C4%83-morfosintactic%C4%83/>.
25. STAN, Camelia. *Gramatica numelor de acțiune în limba română* [online]. București: Editura Universității din București, 2003, 302 p. ISBN: 973-575-801-6 [citat 02.04.2018]. Disponibil: <http://ebooks.unibuc.ro/filologie/stan/mainframe.htm>.
26. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Aspecte ale unei stilistici oratorice în context literar religios*. În: *Variația lingvistică: probleme actuale. Actele celui de-al 14-lea Colocviu Internațional al Departamentului de Lingvistică*, 2. București: Editura Universității din București, 2015, p. 141-149.
27. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Limbajul bisericesc actual între tradiție și modernitate*. București: Editura Universității din București, 2017, 409 p. ISBN 978-606-16-0926-0.
28. TELEOACĂ, Dana-Luminița. *Semiotica discursului religios. Probleme de poetică, stilistică, retorică*. București: Editura Universității din București, 2016, 504 p. ISBN: 978-606-16-0717-4.
29. VASILIU, Emanuil. „Textualitate” și relații „transfrastice”. În: Gherasim A., Cara N. *Teoria textului. Antologie*. Chișinău: CEP USM, 2008, p.76-83. ISBN 978-9975-70-567-7.
30. VÂRLAN, Mariana. *Derivarea sufixală nominală în româna actuală*. Craiova: Ed. Universitaria, 2012, 314 p. ISBN 978-606-14-0337-0.

În limba engleză:

31. *Deverbal* [online]. [citat 19.01.2019]. Disponibil: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/deverbal>.

32. JESPERSEN, Otto. *Analytic Syntax*. The University of Chicago Press, 1937.
33. MAHBUDI, Ali, MAHBUDI, Ladan, MMALSALEH, Ehya. *A Comparison between the Use of Nominalization in Medical Papers by English and Iranian Writers* [online]. In: *International Journal of Applied Linguistics and English Literature* 3(6), 2014, p. 1-6 [citât 17.08.2020]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/290960257_A_Comparison_between_the_Use_of_Nominalization_in_Medical_Papers_by_English_and_Iranian_Writers.
34. *Nom déverbal* [online]. [citât 19.01.2019]. Disponibil: https://fr.wikipedia.org/wiki/Nom_d%C3%A9verbal.
35. *Verbaction. French lexicon of action nouns morphologically related to verbs* [online]. [citât 10.10.2021]. Disponibil: https://redac.univ-tlse2.fr/lexiques/verbaction_en.html.
36. YUE, Lei, YHANG, Yi. *An analysis of researches on nominalization by major linguistic schools* [online]. In: *International Journal of Liberal Arts and Social Science*, 7(4), p. 15-25, 2019 [citât 03.06.2020]. Disponibil: <https://ijlass.org/an-analysis-of-researches-on-nominalization-by-major-linguistics-schools/>.
- În limba franceză:**
37. BARQUE, L., FABRÉGAS, A., MARIN, R. *Les noms d'état psychologique et leur „objet”: étude d'une alternance sémantique* [online]. [citât 25.03.2020]. Disponibil: <https://docplayer.fr/13440542-Les-noms-d-etat-psychologique-et-leurs-objets-etude-d-une-alternance-semantique.html>.
38. CONDETTE, M.-H., MARÍN, R., MERLO, A. *La structure argumentale des noms déverbaux: du corpus au lexique et du lexique au corpus* [online]. Congrès mondial de linguistique française 2012, Paris, Institut de Linguistique Française, 2012 [citât 17.09.2020]. Disponibil: https://www.academia.edu/2381363/La_structure_argumentale_des_noms_d%C3%A9verbaux_du_corpus_au_lexique_et_du_lexique_au_corpus.
39. *Déverbal* [online]. [citât 19.01.2019]. Disponibil: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/d%C3%A9verbal/24960>.
40. *Déverbatif* [online]. [citât 19.01.2019]. Disponibil: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/d%C3%A9verbatif_d%C3%A9verbative/24961.
41. EGGER, M. *Les substantifs postverbaux formés par l'apocope de l'infinitif*. Société pour l'Etude des Langues Romanes, Montpellier, Pédone-Lauriel, Paris (1 janvier 1875).
42. FRADIN, B. *Les nominalisation et la lecture „moyen”* [online]. [citât 26.03.2020]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/312590021_Les_nominalisations_et_la_lecture_'moyen'.
43. HUYGHE, R. *La sémantique des noms d'action: quelques repères* [online]. In: *Cahiers de Lexicologie* 105, 2014, p. 181-201, ISBN 978-2-8124-3688-8 [citât 07.06.2019]. Disponibil: https://www.unifr.ch/llf/fr/assets/public/articles_huyghe/Nouvelles%20publications_RH/huyghe_cd1105.pdf.
44. HUYGHE, R., MARIN, R. *L'héritage aspectuel des noms déverbaux en français et en espagnol*. *Faits de Langues*, nr. 30, 2007, p. 265-274. ISSN 1958-9514.
45. LENÉ, Gustaf. *Les substantifs postverbaux dans la langue française*. Thèse pour le doctorat. UPSALA, 1899, 158 p.
46. LERAT, Pierre. *Les nominalization en -tion dans un texte technico-administratif*. *Actes de la conférence Toth*, 2007, p. 79-91.
47. *Nom verbal* [online]. [citât 19.01.2019]. Disponibil: https://fr.wikipedia.org/wiki/Nom_verbal.
48. ROY, Isabelle, SOARE, Elena, *New insights and theoretical implications* [online]. In: *Recherches linguistiques de Vincennes*, (40) 2011 [citât 08.04.2020]. Disponibil: <https://journals.openedition.org/rlv/2006>.

49. ROY, Isabelle, SOARE, Elena. *L'enquêteur, le surveillant et le détenu: les noms déverbaux de participants aux événements, lectures événementielles et structure argumentale*. Nominalizations. In: *Lexique*, nr. 20, 2012, p. 207-231.

50. SAMVELLIAN, Pollet. *Les nominalisations en français: arguments sémantiques et actants syntaxiques*. Thèse de doctorat. Paris, 7, 1995.

În limba rusă:

51. *Акафист* [online]. [citat 12.11.2017]. Disponibil: <http://www.pravenc.ru/text/63814.html>.

52. ГАНГИМЭГ, Дамбын. *Формальные и семантические особенности отглагольных существительных в монгольском и русском языках*. Диссертация кандидата филологических наук. Улан-Батор, 2004.

53. ДОЛЖЕНКО, Н.Г. *Имя действия в системе событийной лексики: пересеканность глагольной и именной лексики*. В: *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Лингвистика*, выпуск 2. Челябинск, 2005, nr. 11 (51). p. 105-110. ISSN 1991-9751.

54. ЕГОРОВА, Е.Н. *Девербативы как субстантивные формы глагола*. Диссертация кандидата филологических наук [online]. Тамбов, 2009. [citat 10.09.2019]. Disponibil: <http://www.dslib.net/russkij-jazyk/deverbativy-kak-substantivnye-formy-glagola.html>.

55. ЖЕСТКОВА, О.С. *Субстантивный дериват глагола: семантические особенности субстантивизаций*. В: *Известия ПГПУ им. В.Г. Белинского*, 2011, nr. 23, с.143-146. ISSN 1999-7116.

56. ЗОЛЬНИКОВА, Н. *Структурно-семантические особенности отглагольных существительных русского и немецкого языков*. Диссертация кандидата филологических наук. Тобольск, 2010, 284 с.

57. МАМОНТОВА, Е. *Девербативы в англоязычной и русской публицистике (сравнительный анализ)*. Автореферат диссертации кандидата филологических наук [online]. Москва, 2012 [citat 19.01.2019]. Disponibil: <http://www.rad.pfu.edu.ru:8080/tmp/avtoref5925.pdf>.

58. МИРОШНИКОВА, З. *Проблемы семантики и функционирования имен действия в системе языка*. Диссертация доктора филологических наук. Москва, 2003.

59. *Определение термина „Отглагольные существительные”* [online]. [citat 19.01.2019]. Disponibil: <https://www.textologia.ru/slovari/lingvisticheskie-terminy/otglagolnie-suschestvitelnie/?q=486&n=1220>. <http://www.tipariturivechi.ro/ghid/principalele-carti-de-cult>.

60. ПАНОВ, М.В. *Позиционная морфология русского языка*. М.: Наука; Языки русской культуры, 1999. 276 с. ISBN 5-02-011716-1.

61. ПЧЕЛИНЦЕВА, Е.Э. *Аспектуальные признаки в отглагольных именах действия в русском, украинском и польском языках*. Диссертация [online]. Ст-Петербург, 2016 [citat 14.04.2019]. Disponibil: <https://iling.spb.ru/dissovet/theses/pchelinceva/thesis.pdf>.

62. ПЧЕЛИНЦЕВА, Е.Э. *Аспектуальность и глагольная номинализация в русском языке: генеративный, формальный и функциональный взгляд...* [online]. [citat 02.07.2020]. Disponibil: www.ejournals.eu.

Surse:

63. *Acatiste ale sfinților de peste an*. București: Editura Anestis, 2007, 725 p., ISBN 978-973-88278-0-6.

64. *Acatistier*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă Alexandria. Tipărit cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, 2001, 656 p. ISBN 973-99838-6-3.

65. *Acatistul Sfântului Ierarh Dionisie, Episcopul Cetății Albe – Ismail*. În: *Viața și Acatistul Sf. Irh. Dionisie, Episcopul Cetății Albe-Ismail*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2019, p. 14-62. ISBN 978-973-616-572-6.
66. *Acatistul Sfântului Ierarh Gavriil Bănulescu-Bodoni*. În: *Slujba și Acatistul Sf. Irh. Gavriil Mitropolitul Chișinăului și Hotinului*. Chișinău, 2016.
67. *Acatistul Sfintei Agafia de la Cușelăuca* [online]. [citată 20.08.22]. Disponibil: <http://www.eparhia-edinet.md/>.
68. *Buchet de Acatiste ale Domnului Nostru Iisus Hristos (BADIHR)*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă din Alexandria, 2002, 463 p. ISBN: 973-99838-7-1.
69. *Buchet de acatiste ale Maicii Domnului (BAMD)*. Alexandria: Editura Biserica Ortodoxă din Alexandria, 2001, 759 p. ISBN: 973-99838-7-1.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice:

1. Brăguță, Ecaterina. *Textul religios cantabil (acatistul) - origine, structură, particularități*. În: Journal for Freedom of Conscience, Editions IARSIC, Les Arsc, France, Nr.2, 2020, Vol. 8, pp. 306-327. ISSN 2495-1757. Indexat ERIH PLUS, CEEOL.
2. Brăguță, Ecaterina. *Substantive deverbale de formare regresivă reperabile în textele acatistelor*. În: Studia Universitatis Moldaviae (**categoria B**). Seria Științe Umanistice, Nr.4 (124), 2019, p. 55-60. ISSN 1811-2668.
3. Brăguță, Ecaterina. *Valențe textuale ale nominalizărilor verbale în acatistele românești*. În: Studia Universitatis Moldaviae (**categoria B**). Seria Științe Umanistice, Nr. 10(140), 2020, p. 111-116. ISSN 1811-2668 / ISSN 2345-1009.
4. Brăguță, Ecaterina. *Structuri metaforice implicând substantive deverbale, reperabile în textele-acatist*. În: Philologia (**categoria B**), Nr. 3(315), 2021, p. 117-126. ISSN 1857-4300 / ISSN 2587-3717.
5. Brăguță, Ecaterina. *Tipologia substantivelor deverbale regresive din imnografia ortodoxă*. În: Limba Română, Nr.3 (253), 2019, p. 313-321. ISSN 0235-9111.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (editate peste hotare)

6. Brăguță, Ecaterina. *(Re)constituirea conceptului Născătoare de Dumnezeu prin prisma substantivelor deverbale*. În: Educația din perspectiva valorilor, TOM XIII: Summa Theologiae, Cluj-Napoca: EIKON. Volumul Conferinței Internaționale „Educația din perspectiva valorilor”. Ediția a X-a, Alba Iulia, 10-11 octombrie 2018, p. 311-314. ISBN 978-606-711-901-5.
7. Gherasim, Alexandra, Brăguță, Ecaterina. *Sufixarea cu elemente latinești în procesul de formare a substantivelor deverbale caracteristice textelor religioase (coautor)*. Colocviul internațional Comunicare și cultură în România europeană, Ediția a VIII-a, Timișoara, 14-15 iunie 2019. Publicat în: Quaestiones Romanicae VIII. Interferențe și contraste în România. Vol.1. Lucrările Colocviului Internațional Comunicare și cultură în Romania europeană (ediția a VIII-a), Szeged: Jatepress 2020, p. 236-246. ISSN – 2457 8436.

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice (editate în Republica Moldova):

8. Brăguță, Ecaterina. *Mărci exclamative în Canonul Învierii*. În: Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională. 9-10 noiembrie 2017. Rezumate ale comunicărilor. Chișinău: CEP USM, 2017, p. 73-77.
9. Brăguță, Ecaterina. *Valori educative ale modalizării deontice în Pildele lui Solomon*. În: Educația din perspectiva valorilor. Tom XI: SUMMA THEOLOGIAE. Volumul conferinței internaționale Educația din perspectiva valorilor, Ediția a IX-a, Chișinău, 28-30 septembrie 2017. București: Ed. Eikon, 2017, p.293-296. ISBN 978-973-757-730-6.

10. Brăguță, Ecaterina. *Valori conotative ale infinitivului lung în textul Acatistelor*. În: *Limba română actuală: normă și diversitate stilistică*. Simpozion științific cu participare internațională. 11 mai 2018. Chișinău: CEP USM, 2018, p. 209-215.
11. Brăguță, Ecaterina. *Substantive deverbale de formare regresivă (cu referire la textele Acatistelor)*. În: *Materialele simpozionului științific internațional: Anatol Ciobanu – Omul cetății Limba Română. In memoriam: 85 de ani de la naștere*”, 17 mai 2019, Chișinău: CEP USM, 2019. p.43-51. ISBN 978-9975-149-05-1.
12. Brăguță, Ecaterina. *Instituirea genului acatistografic basarabean în context românesc și universal*. În: *Materialele Simpozionului Științific Internațional Spiritualitate și cultură în spațiul pruto-nistean în secolele XIX-XX (consacrat aniversării a 200 de ani de la publicarea Bibliei în limba română de la Sankt-Petersburg)*, Chișinău, Lexon, 2020, p. 221-229. ISBN 978-9975-3291-0-1.
13. Brăguță, Ecaterina. *Particularități compoziționale ale ansamblului de hairetisme în primele acatiste închinare sfinților basarabeni*. În: *Lumina verbului matern*. In Honorem Magistri Iraida Condrea. *Materiale ale Conferinței Științifice cu participare internațională Profesorul Și Savantul Irina Condrea – prezență remarcabilă în mediul academic și cultural din Republica Moldova*, 25 octombrie 2019. Chișinău: CEP USM, 2019, p. 274-281.
14. Brăguță, Ecaterina. *Lexic aghionimic exprimat prin substantive deverbale în acatistografia românească*. În: *materialele Conferinței științifice naționale a doctoranzilor „Metodologii contemporane de cercetare și evaluare”*. Chișinău, 22-23 aprilie 2021, p. 35-39. ISBN 978-9975-159-16-6.
15. Brăguță, Ecaterina. *Valori terminologice ale substantivelor deverbale românești în textele innografice ortodoxe*. În: *Filologia modernă: realizări și perspective în context european*, Ediția a XV-a, Chișinău, 7-8 octombrie 2021. Chișinău: ProLibra, p. 51-59. ISBN 978-9975-3274-4-2.

ADNOTARE

Brăguță Ecaterina. Substantivele deverbale în textul religios: valori denotative și conotative.

Teză de doctor în științe filologice, specialitatea 621.02, Chișinău, 2022

Structura tezei: Introducere; trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 522 titluri; tabele (14), anexe (16). Textul de bază cuprinde 144 de pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvinte și expresii-cheie: nominalizare, substantive deverbale, infinitiv lung, nume de acțiune, text religios, stil religios, acatist, condac, icos, hairetisme, sensuri denotative, sensuri conotative, terminologie creștin-ortodoxă, sistem figurativ.

Scopul cercetării rezidă în elucidarea particularităților de ordin gramatical, semantic și funcțional ale substantivelor deverbale din textul religios innografic, în speță textul-acatist.

Obiectivele cercetării: identificarea tiparelor de nominalizare a bazelor verbale, sistematizarea substantivelor deverbale specifice textului religios; caracterizarea substantivelor deverbale identificate în acatiste din perspectiva nivelurilor de semnificare; evaluarea polifuncționalității numelor formate de la o bază verbală în sistemul acatistografic românesc.

Noutatea și originalitatea științifică. Studiul curent este o completare a cercetărilor din ultimele trei decenii orientate spre textul religios, dar care au evitat palierul innografic al acestuia. Noutatea științifică rezidă în caracterul sistemic al abordării. Este un studiu de pionierat care relevă funcționalitatea și particularitățile nominalizărilor verbale în cadrul discursiv specializat al textului acatistografic.

Rezultatele obținute contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante, prin identificarea valorilor semantice primare și secundare, propunând o tipologizare mai amplă a claselor semantice de substantive deverbale proprii innografiei creștine.

Semnificația teoretică constă în: aprofundarea cercetărilor asupra nominalizărilor verbale în limba română; sistematizarea valorilor semantice ale substantivelor deverbale; delimitarea funcționalității deverbalelor românești într-un cadru textual distinct.

Valoarea aplicativă a cercetării. Rezultatele cercetării pot fi valorificate, grație caracterului interdisciplinar, la elaborarea cursurilor universitare pentru specialitățile filologice (gramatică, semantică, pragmatică), dar și pentru specialitățile teologice (practica liturgică, introducere în arta bisericească, cântare bisericească).

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării au fost reflectate în 17 publicații și comunicări științifice, prezentate în cadrul unor foruri științifice naționale și internaționale.

ANNOTATION

Brăguță Ecaterina. Deverbal nouns in the religious text: denotative and connotative values.
PhD thesis in philological sciences, specialty 621.02, Chisinau, 2022

Structure of Dissertation: introduction; three chapters; general conclusions and recommendations; bibliography of 522 titles; tables (14), annexes (16). The basic text is 144 pages. The obtained results are published in 15 scientific papers.

Keywords: nominalization, deverbal nouns, long infinitive, action noun, religious text, religious style, akathist, condac, icos, hairtisms, denotative meanings, connotative meanings, Christian-Orthodox terminology, figurative system.

Purpose of the thesis lies in elucidating the grammatical, semantic and functional peculiarities of the deverbal nouns from the hymnographic religious text, in this case the akathist text.

Objectives of the research: the identification of the patterns of nominalization of the verbal bases, the systematization of the deverbal nouns characteristic of the religious text; characterization of deverbal nouns found in akathists from the perspective of significance levels; evaluation of the multifunctionality of the names formed from a verbal basis in the Romanian akathistographic system.

Scientific novelty and originality. The current study is a supplement to research in the last three decades focused on the religious text, but which have avoided its hymnographic level. The scientific novelty lies in the systemic character of the approach. It is a first study that reveals the functionality and particularities of verbal nominations in the specialized discursive framework of the akathistographic text.

The obtained results contribute to the solution of an important scientific problem, by identifying the primary and secondary semantic values, proposing a broader typology of the semantic classes of deverbal nouns specific to Christian hymnography.

The theoretical value consists in: deepening the research on verbal nominations in Romanian; systematization of the semantic values of deverbal nouns; delimitation of the functionality of Romanian deverbs in a distinct textual framework.

The applied value of research. The research results can be capitalized, thanks to the interdisciplinary nature, in the development of university courses for philological specialties (grammar, semantics, pragmatics), but also for theological specialties (liturgical practice, introduction to church art, church songs).

Implementation of scientific results: the results of our investigation were disseminated in reports presented at national and international scientific events (conferences, colloquiums) and were published in specialized journals and thematic collections.

АННОТАЦИЯ

Брэгуцэ Екатерина. Девербальные существительные в религиозном тексте: денотативные и коннотативные значения. Кандидатская диссертация филологических наук по специальности 621.02, Кишинев, 2022 г.

Структура диссертации: введение; три главы; общие выводы и рекомендации; библиография из 522 наименований; таблицы (14), приложения (16). Основной текст - 144 страниц. Полученные результаты опубликованы в 15 научных статьях.

Ключевые слова и ключевые фразы: номинализация, девербальные существительные, имя действия, религиозный текст, религиозный стиль, акафист, кондак, икос, хайретизм, денотативные значения, коннотативные значения, христианско-православная терминология.

Цель исследования - выявить грамматические, семантические и функциональные особенности девербальных существительных из гимнографического религиозного текста, в данном случае текста акафиста.

Задачи исследования: выявление закономерностей номинализации глагольных основ, систематизация отглагольных существительных, характерных для религиозного текста; характеристика отглагольных существительных, встречающихся в акафистах, с точки зрения уровней значимости; оценка многофункциональности имен, образованных на вербальной основе в румынской акафистографической системе.

Научная новизна и оригинальность. Настоящее исследование является дополнением к исследованиям последних трех десятилетий, сосредоточенных на религиозных текстах, но избегающих его гимнографического уровня. Научная новизна заключается в системном характере подхода. Это первое исследование, раскрывающее функциональность и особенности отглагольных имен в специализированной дискурсивной структуре акафистографического текста.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы, выделяя первичные и вторичные смысловые значения, предлагая более широкую типологию семантических классов девербальных существительных, характерных для христианской гимнографии.

Теоретическая значимость состоит в: углублении исследования девербальных существительных в румынском языке; систематизации их смысловых значений; определении функциональности девербальных имен в четкой текстовой структуре.

Практическая ценность исследования. Результаты исследования могут быть использованы благодаря междисциплинарному характеру при разработке университетских курсов для филологических специальностей (грамматика, семантика, прагматика), а также для богословских специальностей (литургическая практика, введение в церковное искусство, церковное пение).

Внедрение научных результатов: Результаты исследования отражены в 17 научных публикациях и докладах, представленных в рамках национальных и международных научных форумов.

BRĂGUȚĂ ECATERINA
SUBSTANTIVE DEVERBALE ÎN TEXTUL RELIGIOS: VALORI DENOTATIVE
ȘI CONOTATIVE

621.02 – GRAMATICĂ
Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 06.12.2022

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie offset. Tipar offset.

Tiraj: 50 ex.

Coli de tipar: 2.1

Comanda nr. 220

Centrul editorial-poligrafic al Universității de Stat din Moldova, str. Alexei Mateevici 60,
Chișinău, MD-2009, Republica Moldova